

**NEĮGALIŲJŲ REIKALŲ DEPARTAMENTAS
PRIE SOCIALINĖS APSAUGOS IR DARBO MINISTERIJOS**

Biudžetinė įstaiga, Švitrigailos g. 10, LT-03223 Vilnius, tel. +370 658 88400, faks. (8 5) 231 6660, el. p. centras@ndt.lt
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 191676548

Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos
ir darbo ministerijai

Daiva.Zabarauskiene@socmin.lt;
jurgita.ciuladaite@socmin.lt;
Irma.Mituziene@socmin.lt;
eitvydas.zurba@socmin.lt

2022-06- I Nr. (1.18.Mr)-SD-

DĖL ISTATYMŲ PROJEKTŲ DERINIMO

Neįgaliųjų reikalų departamentas prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – Departamentas) š.m. gegužės 26 d. gavo derinti įstatymų projektų paketą:

Nr. 22-8148 "Dėl Lietuvos Respublikos neįgaliųjų socialinės integracijos įstatymo Nr. I-2044 pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos tikslinių kompensacijų įstatymo Nr. XII-2507 pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos ikiteisminio administracinių ginčų nagrinėjimo tvarkos įstatymo Nr. VIII-1031 2, 3, 5, 11 13, 14, 20 ir 21 straipsnių pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymo Nr. IX-1826 2, 4, 5, 6, 7, 8, 9 ir 15-1 straipsnių pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos transporto lengvatų įstatymo Nr. VIII-1605 7 ir 7-1 straipsnių pripažinimo netekusiais galios įstatymo projektų pateikimo Lietuvos Respublikos Seimui";

Nr. 22-8149 "Lietuvos Respublikos neįgaliųjų socialinės integracijos įstatymo Nr. I-2044 pakeitimo įstatymas";

Nr. 22-8150 "Lietuvos respublikos lygių galimybių įstatymo Nr. IX-1826 2, 4, 5, 6, 7, 8, 9 ir 15-1 straipsnių pakeitimo įstatymas";

Nr. 22-8151 "Lietuvos Respublikos ikiteisminio administracinių ginčų nagrinėjimo tvarkos įstatymo Nr. VIII-1031 2, 3, 5, 11 13, 14, 20 ir 21 straipsnių pakeitimo įstatymas";

Nr. 22-8152 "Lietuvos Respublikos tikslinių kompensacijų įstatymo Nr. XII-2507 pakeitimo įstatymas";

Nr. 22-8153 "Lietuvos Respublikos transporto lengvatų įstatymo Nr. VIII-1605 7 ir 7-1 straipsnių pripažinimo netekusiais galios įstatymas".

Departamentas 2022 m. gegužės 26 d. kreipėsi į 26 neįgaliųjų asociacijas, veikiančias nacionaliniu lygmeniu (toliau – NVO), su prašymu Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarijos teisės aktų informacinėje sistemoje susipažinti su teisės aktų projektais ir pateikti savo išvadas, pastebėjimus ir pasiūlymus ir dėl buvo susitikęs su NVO atstovais E. Grigoniui ir K. Krutulyte dėl siūlymų "Lietuvos Respublikos neįgaliųjų socialinės integracijos įstatymo Nr. I-2044 pakeitimo įstatymu" keičiamu Asmens su negalia teisių apsaugos pagrindų įstatymu (toliau – ANTAPI).

Departamentas pagal kompetenciją teikia esminius siūlymus dėl ANTAPI derinimo. Kiti siūlymai buvo suderinti su SADM darbinio susitikimo metu 2022 m. birželio 7 d. Siūlymus dėl kitų pateiktų derinimui teisės aktų pateikiame komentaruose pačiuose teisės aktų dokumentuose, kuriuos galima pasiekti šia nuoroda:

https://sadmlt-my.sharepoint.com/:f:/g/personal/lina_gulbine_ndt_lt/EoJg-DFinbBOgT2rZZeEjeABI-TSwa4gOE-9SUgg68jAg?e=EkAnpG

Departamentas atkreipia dėmesį, kad teisės aktų derinimo laikotarpiu Departamentas sulaukė daugelio NVO prašymų atidėti derinimo terminą ir dėl riboto derinimo laiko, NVO pasiūlymų nepateikė.

1. Siūloma Asmens su negalia gerovės agentūros (toliau – ANGA) pavadinimą keisti į „Asmens su negalia teisių agentūra“.

ANTAPI 14 straipsnio išvardintos ANGA kompetencijos asmens su negalia teisių apsaugos politikos valdyme suponuoja, kad ANGA sieks asmenų su negalia teisių įgyvendinimo, todėl tikslesnis pavadinimas būtų „Asmens su negalia teisių agentūra“.

2. Siūloma papildyti ANTAPI 24 straipsnio 2 dalį Pagalbos priimant kasdienes sprendimus ir Aprūpintojo poreikiais.

Dėl pagalbos priimant sprendimus. Civilinio kodekso 3.2791-3.2793 straipsniuose reglamentuotas pagalbos priimant sprendimus institutas. Pilnametis veiksnus fizinis asmuo gali raštu sudaryti sutartį su kitu pilnamečiu veiksniu fiziniu asmeniu, kuriuo jis pasitiki, dėl pagalbos priimant sprendimus tam tikroje gyvenimo srityse. Sutartis dėl pagalbos priimant sprendimus gali būti sudaroma, kai asmeniui, turinčiam psichikos sutrikimą, arba dėl kitų aplinkybių (pavyzdžiui, amžiaus ar ligos) sudėtinga priimti geriausiai jo interesus atitinkančius sprendimus ar juos išreikšti. Sutarties pagrindu teikiama pagalba galėtų apimti, pavyzdžiui: sprendimo priėmimui reikalingos informacijos rinkimą; informacijos pateikimą asmeniui priimtinais būdais ir forma; galimų sprendimo alternatyvų nurodymą ir kt. Siekiant sumažinti interesų konfliktų ir piktnaudžiavimo tikimybę, sutartis dėl pagalbos priimant sprendimus ir jų pakeitimus tvirtina notariai. Šios sutartys registruojamos Neveiksnių ir ribotai veikusių asmenų registre.

Atkreiptinas dėmesys, kad 2019 m. pasirašyta ir Neveiksnių ir ribotai veikusių asmenų registre įregistruota 18 pagalbą priimant sprendimus teikiančių asmenų. Naujesnių duomenų šiuo metu Departamentas neturi, bet stebint pasirašytų sutarčių dinamiką (2018 m. -11, 2017m. – 5), galima teigti, kad jų nebus daugiau nei 25. Tuo tarpu įgyvendinant projektą „Nuo globos link galimybių: bendruomeninių paslaugų plėtra“ (toliau - Projektas), 2021 m. pagalbą priimant sprendimus buvo teikiama 334 asmenims. Departamento projekto ekspertų vertinimu bandomoji pagalba priimant sprendimus paslauga, nes padeda asmenims su negalia įgyvendinti savo asmenines teises ir laisves, sustiprina asmenų su psichikos ir (arba) proto negalia padėtį visuomenėje, keičia visuomenės nuostatas asmenų su psichikos ir (arba) proto negalia pozityvia linkme, įgalina asmenis su psichikos ir (arba) proto negalia priimti sprendimus įvairiose gyvenimo srityse ir priimti atsakomybę.

Departamentas atkreipia dėmesį, jog siekiant pakaitinį sprendimų priėmimo modelį keisti į pagalbą priimant kasdienes sprendimus, būtina atkreipti dėmesį, kad pagalbos priimant sprendimus reikia ne tik asmenims, kuriems apribotas veiksnumas tam tikroje srityje, bet didelei daliai asmenų su psichikos sutrikimais ar proto negalia. Pagalba priimti kasdienes sprendimus yra „pripažinta alternatyva globos institutui, kai žmonės su negalia naudojami draugų, šeimos narių, ir profesionalų pagalba siekiant suvokti situaciją ir pasirinkti bei priimti savo sprendimus, nesinaudojant globėjo pagalba.“ (Blanck & Martinis, 2015). „Pagalba“ yra platus terminas, apimantis tiek neformalias, tiek formalios pagalbos teikimo elementus, kurie gali būti skirtingų tipų ir intensyvumo. Asmenys su negalia gali pasirinkti vieną ar daugiau asmenų, kuriais jie pasitiki, kad šie jiems padėtų įgyvendinti jų teisinį veiksnumą, priimant skirtingus sprendimus.

Dėl Aprūpintojo: Kadangi aprūpintoją planuojama skirti asmeniui, sulaukusiam 18 metų, kuriam iki pilnametystės buvo nustatytas individualios pagalbos kompensacijos poreikis dėl psichikos ir (ar) elgesio sutrikimų ir kuris dėl negalios negali savimi pasirūpinti ir (ar) įgalioti kitą asmenį jam atstovauti, galima teigti, kad aprūpintojas yra asmens su negalia individualus poreikis, sudarantis asmeniui su negalia dėl psichikos ir (ar) elgesio sutrikimų gyventi bendruomenėje ir gauti pagalbą tokiose savarankiškam gyvenimui svarbiose srityse, kaip išmokos ir atstovavimas institucijose, o aprūpintojo pareigos yra aprūpinti asmenį su negalia ir tenkinti jo būtiniausius individualius poreikius. Iš esmės aprūpintojo teisės ir pareigos užtikrina asmens su negalia individualius poreikius, kaip jie apibrėžti ANTAPI 2 straipsnio 11 dalyje.

Siūloma individualių poreikių sąrašą tikslinti taip:

24 straipsnis. Asmens su negalia individualių poreikių rūšys ir jų tenkinimo finansavimas

1. Asmens su negalia individualūs poreikiai tenkinami neatsižvelgiant į asmens amžių, jo neįgalumo ar dalyvumo lygį.

2. Individualių poreikių rūšys:

- 1) būsto ir jo aplinkos pritaikymo;
- 2) techninės pagalbos priemonių;
- 3) asmeninės pagalbos;
- 4) *pagalbos priimant kasdienius sprendimus sprendimus;*
- 5) *ap rūpintojo;*
- 6) socialinių paslaugų;
- 7) finansinės pagalbos priemonės;
- 8) šuns pagalbininko.

Atitinkamai į ANTAPI V skyrių po 24 straipsniu perkeliame 22 straipsnį ir V skyrių papildant straipsniu:

„Pagalbos priimant kasdienius sprendimus poreikio nustatymas, teikimas, apmokėjimas ir finansavimas

1. Pagalbos priimant kasdienius sprendimus poreikis nustatomas individualiai kiekvienam asmeniui su negalia, turinčiam psichikos ir (arba) elgesio, ir (arba) intelekto sutrikimų, vertinant kompleksiskai asmens gebėjimus pasirūpinti savimi ir priimti kasdienius sprendimus, siekiant savarankiško gyvenimo ir dalyvavimo visose gyvenimo srityse.

2. Asmens su negalia pagalbos priimant kasdienius sprendimus poreikį nustato Agentūra, vertindama jo dalyvumo lygį. Kitais atvejais, neįgaliojo (ar jo atstovo), pageidaujančio gauti ar kad atstovaujamas asmuo gautų pagalbą priimant kasdienius sprendimus, asmens gebėjimus pasirūpinti savimi ir priimti kasdienius sprendimus asmens su negalia (ar jo atstovo) prašymu nustato socialiniai darbuotojai, paskirti savivaldybės vykdomosios institucijos nustatyta tvarka. Pagalbos priimant kasdienius sprendimus poreikio nustatymo ir pagalbos priimant kasdienius sprendimus teikimo tvarką nustato socialinės apsaugos ir darbo ministras. Sprendimą dėl pagalbos priimant kasdienius sprendimus skyrimo, sustabdymo, atnaujinimo, pratęsimo ir nutraukimo priima socialinio darbuotojo, nustačiusio pagalbos priimant kasdienius sprendimus poreikį, teikimu savivaldybės vykdomoji institucija. Pagalbos priimant kasdienius sprendimus poreikis nustatomas trejiems metams nuo sprendimo dėl pagalbos priimant kasdienius sprendimus skyrimo priėmimo dienos.

3. Pagalbininkas priimti kasdienius sprendimus, pradėdamas teikti pagalbą priimant kasdienius sprendimus, turi būti išklauseęs parengiamuosius pagalbos priimant kasdienius sprendimus kursus, turėti ne mažesnę kaip 12 mėn. patirtį dirbant su asmenimis turinčiais, psichikos ir (arba) elgesio, ir (arba) intelekto sutrikimų. Parengiamieji pagalbos priimant kasdienius sprendimus kursai vykdomi pagal individualios priežiūros personalo profesinės kompetencijos tobulinimo programas socialinės apsaugos ir darbo ministro nustatyta tvarka.

4. Už pagalbos priimant kasdienius sprendimus teikimo organizavimą ir jos kokybės užtikrinimą atsako savivaldybių institucijos.

5. Pagalba priimant kasdienius sprendimus asmeniui su negalia teikiama nemokamai.

6. Valstybės biudžeto lėšų pagalbai priimant kasdienius sprendimus teikti paskirstymo, pervedimo, naudojimo, atsiskaitymo ir kontrolės tvarką nustato socialinės apsaugos ir darbo ministras.“

3. Siūloma iš ANTAPI 25 straipsnio šalinti 4 dalį.

25 straipsnio 4 dalyje perkelta informacija iš socialinės apsaugos ir darbo ministro 2019 m. vasario 19 d. įsakymu Nr. A1-103 patvirtinto Būsto pritaikymo neįgaliesiems tvarkos aprašo. Šioje dalyje reglamentuojamas būsto pritaikymo dažnumas ir išimtys gali kisti dėl įvairių naujai

išaiškėjusių aplinkybių. Minėto apribojimo įtraukimas į įstatymą apsunkina galimybes greitai ir lanksčiai reaguoti į pasikeitusias aplinkybes.

4. Siūloma keisti Lietuvos Respublikos neįgaliųjų socialinės integracijos įstatymo Nr. I-2044 pakeitimo įstatymo 3 straipsnį prailginant ANTAPI įsigaliojimo terminą.

Departamentas atkreipia dėmesį, kad, tikėtina, Lietuvos Respublikos neįgaliųjų socialinės integracijos įstatymo Nr. I-2044 pakeitimo įstatymas (toliau – Įstatymas) bus svarstomas ir priimtas Seimo rudens sesijos metu. Vertinant būtinų priimti ir (arba) pakeisti poįstatyminių aktų ir sutartinių įsipareigojimų kiekį, Departamentas mano, kad Įstatymo įsigaliojimo terminas nepakankamas būtiniesiems pokyčiams pasiruošti ir įgyvendinti.

Departamentas atkreipia dėmesį, kad įgyvendinamų priemonių biudžetai planuojami, o sutartys su vykdytojais pasirašomos biudžetinių metų laikotarpiui, kuris prasideda nuo sausio 1 d. todėl, siekiant išvengti galimų nesusipratimų ir perteklinės administracinės naštos, siūloma Įstatymo įsigaliojimo terminą numatyti nuo 2024 m. sausio 1 d.

Departamentas siūlo tikslinti Lietuvos Respublikos neįgaliųjų socialinės integracijos įstatymo Nr. I-2044 pakeitimo įstatymo 3 straipsnį taip:

„1. Šis įstatymas, išskyrus šio įstatymo XX (XX - nurodomas straipsnis, reglamentuojantis pagalbos priimant kasdienes sprendimus poreikio nustatymą, teikimą, apmokėjimą ir finansavimą) straipsnį ir šio straipsnio 4 dalį, įsigalioja 2024 m. sausio 1 d. Šio įstatymo XX straipsnis įsigalioja 2025 m. sausio 1 d.

2. Iki šio įstatymo įsigaliojimo paskirtų Ginčų komisijos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – Ginčų komisija) pirmininko ir narių įgaliojimai tęsiasi iki 2024 m. sausio 1 d.

[...]

4. Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministras, Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministras ir Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministras, Agentūros direktorius iki 2023 m. lapkričio 30 d. o šio įstatymo 28 straipsniui – iki 2024 m. lapkričio 30 d. priima šio įstatymo įgyvendinamuosius teisės aktus.“

Direktorė

Eglė Čaplikienė